

Serbes

Ezilenlerin Pedagojisi: 150. Yılında Mekteb-i Şahane'de Çingenelik ve İktisatçılık Üzerine Söyleşi*

de te fabula narratur ya da “Hafızayı beşer nisyan ile maluldür”

Cengiz Ekiz**

TEKVİN: MESELENİN TAKDİMİ

Muhterem MÜLKİYELİLER,

Evvela Mekteb-i Şahanenin 150. seneyi devriyesinin idrak edilmesi vesilesiyle, bu nezih eğitim kurumunu ayakta tutan, burada yetişen, pek değerli, kadir şınas

* Bu çalışma, 2-3 Mayıs 2007 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ‘Sosyal Bilimlerde Arayışlar’ başlığıyla düzenlenen ‘Bilim Şöleni’nde yer alan “Bilimin Çingeneleri” oturumuna sunulan “Akademide Madde Bağımlılığı” metninden yararlanılarak hazırlanmıştır. Katkılarından dolayı sevgili Aydın Ördök’e teşekkürlerimi sunarım. Bu yazı ilk olarak 2009 yılında Mülkiye Dergisi’nin 150. Yıl Özel sayısında (Aralık 2009) yayımlanmak üzere hazırlanmış, genel yayın yönetmeni tarafından özellikle istenmiş ancak o dönem dergi yayın kurulunun nedense “son anda” yazıyı “akademik” bulmaması nedeniyle ilgili sayıda yer almamıştır. Eleştirel geleneği heybesinde bulunduran Mülkiye Mektebi’nin, bilhassa akademik camiaya hitap eden kısacık bir yazıdan duyduğu endişe düşündürücü ve üzücü olmuştur. Yazının heba olmasını istemeyen o dönemin genel yayın yönetmeni, yazarının rızasını alarak bu yazıyı Mülkiyeliler Birliği’nin internetten okunabilen Elektronik Bülteninde (E-Bülten) yayımlanmasını önermiştir; hatta esprili bir yazı olması nedeniyle, yazının birkaç karikatürle zenginleşeceğini, eğlenceli hale geleceğini ifade ederek yazarın gönlünü almaya çalışmıştır. Denildiği gibi E-Bültenin Aralık-2009 sayısında, “üyelerimizden” adlı bölümde bu yazı, hiçbir mizanpaj, sayfa düzenlemesi yapılmadan ve bazı önemli kısımları yazarının izni olmaksızın çıkarılarak ve birkaç sayfaya üstünkörü sıkıştırılarak yayımlanmış, bir anlamda etkisizleştirilmiştir. Yazının tam bir yıl sonra asıl ait olduğu yerde yayımlanmasında desteğini esirgemeyen Dr. Serdar Şahinkaya’ya şükranlarımı sunarım.

** Yrd.Doç.Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

talebeler yetiştiren üstatları, üstad-ı azamları ve bilumum zevatı kutluyoruz. Meselemiz, inancımızın atardamarı yüce (G)YÖK'ün "araştır da gör" nam-ı diğer "asistan" tebaanın 33-a, 50-d ve 35 numaralı maddeleriyle istihdam edilmelerinin hikâyesidir aziz Mülkiyeliler. Eczacılar şöyle der: "Her ilaç bir zehirdir. Onu ilaç yapan dozudur.". Bilimci, idareci, hizmetli emekçiler tümüyle kamu personel rejiminin şekillendirdiği madde bağımlıları olarak adlandırılabilirler. Bu açıdan düşünüldüğünde aslında tüm yüksek mektepler narkotik vakalarla doludur. Eğer istihdam ediliyorsanız narkotik vaka olmanız kaçınılmazdır ama önemli olan dozudur.

Üniversitemizin payitahtı rektörlük makamı 2007 senesinde tertip ettiği bir toplantıda 50-d maddesi ile istihdam edilmiş asistan tebaaya şu beyanatta bulunmuştur:

"- Siz bu kadrolara başınıza geleceklere bilerek geldiniz. Üniversiteye girip 42 sene sonra buralardan emekli olma hayalleri kurmayınız!"

O günlerde de bugünlerde de bildiğimiz gibi bunun manası açıktı; bu kadrolara, zamanı geldiğinde terk etmeyi göze alarak geldiniz ki zamanı gelince gereken yapılacaktır.

Bütün bunlar aslında ortak bir operasyonun parçasıydı. Yüksek Öğretim Kanunu'nun 50-d, 33-a, 35. maddelerine göre ve buna ilaveten ÖYP (Öğretim Elemanı Yetiştirme Programı), BİYEP (Bilim İnsanı Yetiştirme Programı) gibi programlar kapsamında istihdam edilen tebaanın günümüzde "güvencesiz istihdam" anlayışı çerçevesinde aynılaştırılmaya çalışıldığını biliyoruz. Söz konusu statülerdeki hiçbir asistan türü iş garantisine sahip değildir. Mesela, 35. maddeye tabi olan asistanlar zorunlu hizmet karşılığı yaptıkları kontratları ilginç bir şekilde "tek taraflı" olarak imzalamaktadır. Yani bağılı oldukları üniversiteler, bu asistanları zorunlu hizmet karşılığı istihdam etme hakkına sahipken, asistan üniversiteyi kendisine kadro tahsis etmesi için zorlayamaz. Aslında işin özü şudur: Profesörler ve doçentlerin bile sözleşmeli olduğu akademik âlemde istihdam edilen hiçbir statü, kadro garantisine sahip değildir. Üniversite, kendini garantiye almak ve bir süre hizmetinden yararlanmak için yurtdışına giden asistan kadroları mecburi hizmet karşılığında yaptığı bir taahhüt sözleşmesi kapsamında "görece daha garantili" olan 33-a statüsüne geçirmektedir.¹

¹ **Madde 33-a)** Araştırma görevlileri, yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcılarıdır. Bunlar ilgili anabilim veya anasanat dalı başkanlarının önerisi, Bölüm Başkanı, Dekan, enstitü, yüksekokul veya konservatuar müdürünün olumlu görüşü üzerine rektörün onayı ile araştırma görevlisi kadrolarına en çok üç yıl süre ile atanırlar; atanma süresi sonunda

İşte bütün bunlar göstermektedir ki sonsuz belirsizlikler okyanusunda güvencesiz, merhametsiz, işsizlikten kıvranan bir dünyada, asistan tebaa “serbest” piyasaya fırlatılıp atılmaktadır. İlerideki bölümlerde meseleyi yeniden ele almak üzere buna şimdilik “ilkel birikim“ etkisi diyelim ve biraz çingenelikten bahsedelim.

VATANSIZ BİLİMCİNİN PORTRESİ: BİLİMİN ÇİNGENELERİ

Diğer türlerden farklı olarak 35. maddeden istihdam edilen asistan tebaa, görev yaptığı her üniversitede çingene muamelesi görmektedir, Muhterem Mülkiyeliler. Mülteci muamelesi bile görmemektedirler ki takdir edileceği gibi, mülteciliğin tanımlanmış bir hukuku ve hukukun belirli bir kapsamı vardır. Peki, bu zevat niye çingenedir allahaşkına? Öncelikle 35’li olanlar, diğer mekteplerin aksine bilhassa Mekteb-i Şahane’de ısrarla ve inatla çingene ve hatta “haymatlos”, yani vatansızdırlar (Vah Vah Vah). Odasız müsteşar, makamsız, şoförsüz dekan, konsolos, rektör ve başbakan olmayacağı gibi, takdir edersiniz ki, “mekânsız” asistan da pek olamamaktadır. Olamayacağı gibi mektep hudutları dâhilinde yakın veya uzak gelecekte bu meselenin halline ilişkin bir çabaya, uğraşa rastlanmamaktadır. Buradan çıkarılacak netice bir nevi “siz şimdi itikada bağlı olun, illa ki takdiri ilahi tecelli edecektir” mealine varmaktadır. Hülasa, “dünyada iman, ahrette mekân” tevekkülü adeta Mekteb-i Şahane’de tezahür etmektedir. “Evden bilim” geleneğinin mucidi Mekteb-i Mülkiye’dir. Vatansız şahıs ne yapıp edip kendisine kaçak/korsan oda bulana (bulabilene aşk olsun!) kadar, senelerce “koridordan, kütüphaneden ve evden bilim” yapmakta, ancak okuldaki işbirlikçi unsurlar sayesinde *de facto* ve münferit kazanımlar sağlanabilmektedir.

Mülkiye’nin meşhur anayasa hocası rahmetli Yavuz Sabuncu bir seferinde tüm zamanların en uzun müddetli dekanına giderek “Bu gariplere, abdallara, çingenelere de bir masa, bir oda, kitaplık versek fena mı olur” diye bir ufacık ricada bulunmuşsa da aldığı karşılık şu olmuştur: “Biz kendi sabi asistanlarımızı

görevleri kendiliğinden sona erer.(Ek cümle: 21/4/2005 – 5335/10 md.)Bunlar aynı usulle yeniden atanabilirler.

Madde 35) Yükseköğretim kurumları; kendilerinin ve yeni kurulmuş ve kurulacak diğer yükseköğretim kurumlarının ihtiyacı için yurt içinde ve dışında, kalkınma planı ilke ve hedeflerine ve Yükseköğretim Kurulunun belirteceği ihtiyaca ve esaslara göre öğretim elemanı yetiştirirler. (Ek fıkralar: 17/8/1983 - 2880/18 md.) Öğretim elemanı yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerin araştırma görevlisi kadroları, araştırma veya doktora çalışmaları yaptırmak üzere başka bir üniversiteye, Yükseköğretim Kurulunca geçici olarak tahsis edilebilir. Bu şekilde doktora veya tıpta uzmanlık veya sanatta yeterlik payesi alanlar, bu eğitimin sonunda kadrolarıyla birlikte kendi üniversitelerine dönerler.

Madde 50-d) Lisansüstü öğretim yapan öğrenciler, kendilerine tahsis edilebilecek burslardan yararlanabilecekleri gibi, her defasında bir yıl için olmak üzere öğretim yardımcılığı kadrolarından birine de atanabilirler (<http://www.yok.gov.tr/content/view/435/183/lang,tr/>).

oda bulamıyoruz hocam! Kaldı ki bünye dışından gelenlere bulalım. Onlar da bir zahmet kütüphaneye gidip çalışsınlar canım!”. Efendim sağ olsun iç ve dış mihraklar sayesinde bazılarımız aç açık kalmadı. Ama biz de dekan beyin bu beyanatına o günlerde ve geç olmadıysa bu günlerde şu cevabı yapıştırmak isterdik doğrusu: “O zaman siz de dekanlık makamınızı kantine, kütüphaneye veya bahçeye taşıyın ve sıkıysa oradan hizmet verin bakalım!” diyemedik tabiatıyla.

ŞİİRİMİZ KARADIR ABİLER²: (F)İLM-İ İKTİSAT

Muhterem MÜLKİYELİLER,

Meselemizin bir de ikinci veçhesini takdirlerinize arz etmek isteriz. Bilhassa çingenelik üzerinden münakaşa ettiğimiz hususlar, bir de iktisatçılık devreye girdiğinde nasıl da katmerleşiyor. Şunu demek istiyoruz, Mekteb-i Şahane’de çingenelik başlı başına bir bela iken, bir de bunun üstüne tarihi boyunca iç çatışma ve taht kavgalarına neden olmuş iktisat şubesine düşmüşseniz vay halinize! Evvela iktisatçılığın ne menem bir şey olduğunu kendi çapımızda izah ettikten sonra, mektepteki iktisatçılıktan dem vuralım.

Aşağı yukarı herkesin bildiği üzere iktisatçıların çok sevdiği bir şey vardır: Varsaymak! Biz de varsayalım ki “sosyal”den ikmale kalan iktisat diye bir bilim var. Varsayalım ki bu bilimi “yapanlar” ve/veya yaptığını iddia edenler/sananlar var. Bir nevi anlamak, anlaşılacak veya anlaşılmamak için (iktisatçıların pek sevdiği) modeller kuralım. Antonio Negri 1967’de yazdığı “Keynes ve Kapitalist Devlet Teorisi” adlı risalede şöyle der (Hardt ve Negri, 2003: 51);

“Sermaye, bilimi zorunlu olarak ifşa ettiği (açığa çıkardığı) kadar gizemlileştirdi de”

İşte tam bu noktada diyebiliriz ki sermaye ve sermayenin “bilimi” iktisat, aslında teknik ve günümüzde teknolojik bilgi örüntüleri ile toplumsal “değişim” tahayyülünü ve hatta hülyasını sıradanlaştırdı, sömürgeleştirdi (Fine, 2001; 2003). Böylelikle ne mi yaptı? Bu hedefe ulaşmanın, özgürleşmenin bütün damarlarını besleyen binlerce, milyonlarca kılcal kanalı tıkadı ya da yolunu kesti, özgürleşme ve insanlaşma çabasını sosyal bilimlere yönetsel açıdan domine ederek neredeyse imkânsızlaştırdı. Bu, eğer biz yanlış anlamıyorsak düpedüz bir “ortaçağ” önerisidir! Bir kesime, kasta, zümreye özgü bilim ayrımı bir kere ortaya çıktığında, artık “diğeri/öteki”nin yaratılması kaçınılmaz gibidir. Bu da

2 Mülkiye’yi 1959 senesinde bitirmiş şair Ece Ayhan’ın meşhur “Mor Külhani” adlı şiirinin ilk kısmında belirttiği gibi: “Şiirimiz karadır abiler/Kendi kendine çalan bir davul zurna/Sesini duyunca kendi kendine güreşmeye başlayan/Taşınır mal helâlarında kara kamunun/Şeye dar pantolonlu kostak delikanlıların şiiridir/ Aşk örgütlenmektir bir düşünün abiler” (Ayhan 1999: 126).

yaratıldıktan sonra işin özü sermayenin ortaçağı başlamıştır. Artık ortaçağ bakidir. Zaten bilim de “çok bilenleri” ile bu tarihsel zemini kullanmaktadır. Öyleyse tarihin her evresinde geçerli olan, kendinden menkul bir bilim yoktur.

AHALİNİN DEFEDİLMESİ: İLKELE BİRİKİM BENİM NEYİM OLUR?

Akademik insanlar, ilgili oldukları mevzular hakkında yazarken ister istemez bütün hayatlarını onun üzerinde kurabileceklerini düşünürler. Misal, “ilkel birikim” mevzusunu, üniversitelerdeki proleterleşmeye yönelik kullanabilir miyiz diye düşündüğümüzde karşımıza acaba nasıl bir manzara çıkar? İlkel birikim, sakallı tarihçilerin kaleminden, ortaçağın sonlarına doğru piyasa sisteminin ve burjuva sınıfının filizlenmesiyle feodal mülklerin kısım kısım, yeni sahiplerince kapatılmasını anlatmaktadır: Kapitalizmin ortaya çıkışı...³ Peki, bütün bunların bizim mevzuumuzla ne ilgisi var? Bilim emekçisi Ortaçağ toprak rejiminden kapitalizme geçişle yaşanan sürece benzer bir şekilde, tâbi olduğu yeni personel rejimiyle geçmişteki gibi piyasaya fırlatılıp atılmaktadır. Bundan sonra artık hiçbir mevki, statü ve aşamada “iş güvencesi” yoktur. Artık üniversiteler şirket, şirket çalışanları ise pek tabii güvencesiz, sözleşmeli işçilerdir. Hele ki “sosyal” bilimci iseniz, mensubu olduğunuz alanlar dışında hiç iş bulamayan, sakatlanmış, “vasıflı bir işsiz” haline gelmişsinizdir.

Sermaye kendi fraksiyonları dışında kalan toplumsal kesim ve dokuları, bilhassa bilim emekçisini (hiyerarşinin en altındaki form olan asistanları) madde bağımlılığına mahkûm etmektedir. Bunun en önemli sonucu, bilim emekçisini piyasaya fırlatıp atan bir “ilkel birikim” mekanizması yaratmasıdır. Bu süreç, onu tamamen “piyasa”ya bağımlı, her şeyini kaybetmiş yedek işçi ordusunun bir neferi haline getirmiştir.

Yıllar öncesinde “Şirket Temelli İktisat Yaklaşımları” çerçevesinde yapılan tartışmalar, iktisat disiplinine yönelik eleştirilerin cisimleştiği “post-otistik” hareketten beslenmiştir. Post-otistik hareket, adından da anlaşılacağı üzere otistik, içine kapanık, sadece kendi dilini konuşan, sosyal bilimlerin başka dillerine kapalı bir disiplin olan iktisadın aşılması çabasını tasvir etmektedir aslında. Bu hareket, Fransa’da bazı iktisat talebelerinin, lisans ve lisans-üstü düzeydeki ders içeriğinin, artık sosyal bilimlerle hiçbir alakasının kalmadığını yönetime haykırarak bir

3 Ortaçağ’da büyük ölçüde Feodal toprak sahibinin ve kilise elinde bulunan mülk üzerinde, bu mülkün bir parçası olan köylülerin öncelikle toprak sahibinin hesabına sonra da kendi geçimleri için tarımsal üretim yaptıkları bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında ilkel birikim, iyi kötü toprakla beraber güvencesi olan köylülerin, çitleme hareketinin başlaması ve yavaş yavaş piyasa sisteminin ortaya çıkmasıyla, kapı dışarı edilmelerinin tarihsel hikâyesini ifade etmektedir. Daha geniş bir tartışma için bkz. (Huberman, 2002).

dilekçe döşemeleriyle başlamıştır.⁴ Biz de o dönem bundan cesaret alarak ve iktisat lisans-üstü programının ağırlığından bunalarak, bu eleştirilerin bulunduğu gazete ve dergi kupürlerini iktisat bölümünün kapılarına, muhtelif yerlere asmıştık. İçinde bulunduğumuz durumdan rahatsız olduğumuzu hocalar da anlamış olmalı ki bizi çektiler kenara şöyle bir nasihatte bulundular: “Bakın çocuklar, şimdi siz dışınızı biraz sıkın; yok müfredattır yok şu yok bu demeyin, doktorada size istediğiniz dersleri takip ettireceğiz ve hatta gerekirse başka mekteplerden almanızı bile sağlayacağız”. Büyük hocalarımız böyle dedikten sonra, biz de hakikaten yüksek-lisansı bitirip doktora aşamasına geçtiğimizde herhalde cennete gideceğimizi sanmıştık: “Yüksek lisansta iman, doktorada mekan...”

Her şeyi değiştirebilirsiniz, ama değiştirdiğiniz bağımlılığın biçimleri ve/veya derecesidir.⁵ Bilhassa 2002-2004 yılları arasında yaşanan süreç, iktisat şubesinde, çoğu doktora seviyesindeki on küsur insanın şube şefiyle müfredat, içerik ve yöntem konusunda aksi istikametlerde düşünmesi sebebiyle tasfiyesi ile sonuçlanmıştır. Şube şefi o günlerde yöntem ve içerik konusunda kesinlikle tartışma, fikir paylaşımı yanlısı olmamıştır. Siyasal parti liderleri gibi, kendi programlarının en ileri, en çağdaş içerikte olduğunu, eski programın miadını doldurduğunu söyleyen bir şeffik vardı karşımızda. Artık eski programın temsilcilerinin birer birer emekli olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, yeni yönetimin mutlak hâkimiyeti kaçınılmazdı. Hani ödünç bir ifade kullanacak olursak “ölçülebilen ölçülmeyeni kovar” abiler; böylece fakirleşir ilmimiz, daralır irfanımız (Özaktaş, 2003).

Her şey tıpkı günümüzdeki gibi: “Ya bizdensin ya da onlardan!” Maksadımız tasfiyecilerin tasfiyesi değil, meselenin bir nebze teşhir edilebilmesidir. Alimallah tasfiyecilerin “kıyıcılığı” bize de sirayet etmiş olur. Tarih tasfiyecileri hiç mi hiç utandırmasa da biz onlar adına fevkalade utanmaktayız. O günlerde doktora programında ders veren ve bizlere “sizin doktora derecesi almanızı ve bu yüzden de sizlerle aynı mesleği paylaşmayı kendime yediremiyorum” diye kızgınlıkla haykıran iktisat şubesi mensubu genç bir Dr. hanımla değil aynı toplumda yaşamayı, aynı türün üyesi olmayı kendimize yediremiyoruz. Hafızayı beşer her ne kadar nisyan ile malul olsa da çok şükür ki bazı yaralarını hatırlayabilmekte insan. Geleceğe taşıyacağı biricik serveti hafızası olduğu ve bunun bilincinde yaşadığı için olsa gerek. Ama ne yazık ki çok çabuk da unutmakta insan, karanlık gecesine bir de gündüzü ekleyerek, kendi türüne kıymayı sürdürmekte; bir durup düşünse: “ya biz ne yapıyoruz böyle?” deyiverse...

BAĞIMLILIK BÂKİ... YALNIZLIK KADER...

4 Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. (Ardıç, 2004), (İnsel, 2003), (Guerrin, 2003).

5 Hani meşhur Alman feylesofu Arthur Schopenhauer'un “aradığımız cennet değil, cehennemde daha az ateşin olduğu yer” mealindeki açıklaması (Schonpenhauer, 1998).

Anlaşılabileceği üzere “bağımsızlık” diye bir şey yoktur, Muhterem Mülkiyeliler. Sadece bağımlılığın dereceleri ve şiddetinden söz edilebilir. Meşhur sistem teorisinde zikredildiği gibi kendinden menkul (autopeietic/autopoiesis) bir sistemden bahsetmediğimiz sürece, bütün sistemler ve de canlılar birbirine bağlı ve bağımlıdır. Adorno’nun pek şık bir üslupta ifade buyurduğu gibi “Bir hayat, bir sürü hayata temas eder” (Adorno, 1998).

“Bütün bunlar başımıza geldiğinde yanımızda kimler vardı?” sorusunun en şık yanıtı herhalde *de te fabula narratur* (kadim şairlerden Horatius’un ‘anlatılan senin hikâyendir’ mealindeki meşhur dizesi). Tarih çatışmayı yarattığı gibi o çatışmayı dindirecek kanalları da hep karşıtı üzerinden inşa etmeyi başarmıştır. Peki, bunu nasıl başarmıştır? “Her ağacın kurdu kendinden olur” prensibinden hareketle elbette. Yani her şey (kendi) karşıtını içinde taşır efendim. En yakınınızda gördükleriniz değil midir sizi en çok yok edenler?⁶

Kimse o günlerde kurulu düzenin değil yıkılmasını, hikmetinden sual olunmasına dahi tahammül edememekteydi. Biz buna biraz da iktidarın pat durumu olan “interregnum”, bir tür *modus vivendi*, yani geçici anlaşma durumu, sallantılı ama ayakta, kendini az biraz idare edebilen bir hal, aslında *fetret* demektir. Bu hal aslında sulh içinde geçirilmez efendim. Mücadele o kadar kızıışmıştır ki mücadelenin bütün tarafları kendi tetikçisini, silahşorunu yetiştirir.

TEŞBİH-İ TIMARHANE: (F)İLM-İ İKTİSAT YA DA GESTAPONUN FİLMİ

Efendim Mülkiye’nin meşhur iktisat hocalarından biri zamanında bol küfürlü derslerinden birinde iktisat şubesi için “tumarhane” demişti. O günlerde ve akabinde bu imaları pek anlamamıştık, ama şimdilerde gelin görün ki ne kadar isabetli bir tespitmiş. Öyle ki bu mevzu devletten de derin. Bunları anlatmak çok zor tabi; henüz Weimar’dan sonra tufan olmamıştı.⁷ Weimar Cumhuriyeti sonrası

6 Meşhur oyuncu Mel Gibson’un hem oyunculuğunu hem de yönetmenliğini yaptığı 1995 yapımı bir film vardı, “Cesuryürek” (Braveheart); bir İskoç Kuvay-ı Milliye kahramanlık destanı. William Wallace İngiliz’e karşı isyanı başlatır ve güçlenir. İngiliz bakar ki onunla baş edemeyecek, bir yol bulur. Asi İskoç’un hakkından yine başka bir İskoç gelir. Kendine en yakın saydığı, can yoldaşı bildiği İskoç prensini İngiliz Kralı Şövalyesi olarak ordusuna katar. Wallace mağlup olduğu bir kanlı cenkten çok yaralı bir halde İngiliz’den kaçarken atından düşer. Kendisini takip eden şövalyelerden biri ona doğru yaklaşır. Wallace onu tam öldürecekken, şövalyenin miğferini çıkardığında bütün gerçeği görür ve olduğu yere yıkılır: Kendisini öldürmeye gelen kişi, Kralın fedaisi İskoç veliaht prensidir. Şövalye de onu atına bindirir ve oradan kaçırır. Bunun üzerine Wallace fiziken ölmese de bir daha dirilmemek üzere ruhen ölür. Yani halk deyişiyle “İlle dostun bir tek sözü yararlar beni”; bu haksızlığa o dönem hiçbir öğretim elemanı (hoca) dur dememiştir.

7 Weimar Cumhuriyeti (Weimarer Republik) 1919 ile 1933 arasında Almanya’yı yönetmiş olan cumhuriyetin adıdır. Bu dönem Alman tarihinde Weimar Dönemi diye bilinir. Cumhuriyet ismini, I. Dünya Savaşı’ndan yenilgiyle ayrılması sonucu, lağvedilen Alman monarşisi yerine,

yaşananlar muhterem Mülkiyeliler'in pek iyi bildiği gibi tarihin kanlı defterinde mahfuz. Hani derler ya Allah benzetmesin!

2002 senesinden itibaren iki sene zarfında Mekteb-i Şahane'nin ilmi iktisat şubesi şeffliğine yeni gelen kadrolar, filmin senaryosunu değiştirmiş, Gestapo'nun filmini çekmeye başlamıştı (Devr-i Post-Boratav).⁸ Artık Holocoust⁹ kaçınılmazdı. Birçok lisansüstü öğrencisi programdan tasfiye edilmiş veya programa devam etme hususunda yıldırılmıştı. Bazıları din değiştirmeye (Haşa!) mecbur kılınmıştı. (F)İlm-i iktisat mensupları kendi itikatlarına uygun olmayanları, inançları bozuk zındıkları, mülhitleri elbette safra gibi dışlarına atmıştır. Bünyeden zararlı maddeyi kusmanın birçok yolundan biri olan lavman işlemi gerçekleşmiştir. Şimdi Teşbih-i Tımarhane yerine oturmaktadır. Yani teşbihte hata yoktur.

Bu dereceleri vermenin, almanın fevkalade zor olduğu az gelişmiş bir ülkede, kendisine “yurtsever”, “vatansever” diyenler bu programlara emek vermiş insanları kolayca tasfiye edebilmektedirler. Bu memleketin böyle bir lüksü yoktur efendim. Yetişmiş, belli bir aşamaya gelmiş, sebat gösteren her genç bilim emekçisine sahip çıkmak ve desteklemek zorundadır. Önce çok şık, çok parlak ışıklar altında programlar kurup daha sonra bu programdaki insanları ortadan kaldıramazsınız.

SOLCUNUN ESKİSİ

Nasreddin Hoca'nın Timur'a “aman hoca kurtar bizi şu fillerden” diye şikâyete giden ahaliyi arkasında bulamaması gibi bir şeydir solcunun eskisi; arkanızı

milli meclisin yeni anayasayı oluşturmak için 1919 yılında toplandığı Weimar kentinden alır. Ancak cumhuriyet o dönemde hâlâ kendini “Deutsches Reich” Alman İmparatorluğu olarak adlandırmıyordu. Almanya'da liberal bir demokrasiyi yerleştirmek için yapılan bu ilk girişim, yoğun sivil antlaşmazlıkların olduğu bir döneme rast geldi ve Adolf Hitler'in Nazi Partisi'nin iktidara gelmesiyle sona erdi. Aslında teknik olarak 1919 Anayasası II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar yürürlükten kaldırılmadı. Ancak 1933 yılındaki Nazi Hükümeti düzenlemeleri, tipik “demokratik” sistemin mekanizmalarını tahrip etti, o yüzden 1933 Weimar döneminin sonu olarak kabul edilir.

Bkz. http://tr.wikipedia.org/wiki/Weimar_Cumhuriyeti (Nisan, 2007).

8 “Devri Post-Boratav” ile, 2 Aralık 2002 tarihinde emekli olan A.Ü SBF iktisat bölümünün hocası, ustamız Korkut Boratav'dan sonra bölümde yaşanan metamorfoz, bozulma ve çürüme kastedilmektedir.

9 **Nazi Soykırımı, Yahudi Soykırımı, Holokost** (Yunanca: *yanıp kül olan*), ya da **Shoa** (İbranice: Felaket), Almanya'nın Nazi döneminde yaklaşık 6 milyon kişinin sistemli bir şekilde öldürüldükleri katliama verilen isimdir. Yahudiler başta olmak üzere Sinti, Roman, Yenişler ve diğer “Çingene” denilen insanlar, özürülüler, homoseksüeller, Yehova'nın Şahitleri, entellektüeller, savaş tutsakları, Lehler ve diğer Slavlar da bu katliamın kurbanları olmuşlardır. Bu insanların neredeyse hepsinin öldürülme nedeni, Nazi döneminde doruğuna varmış olan Yahudi nefretinin ve Nazi ırkçılığı görüşüne göre “yaşamaya hakkı olmayan alt-sınıf insanlar” olarak görülmüş olmalarıdır. Bkz. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Holokost> (Mayıs 2007).

döndüğünüzde hiçbir desteğinizin olmadığını gördüğünüz yapayalnızlığınızın mutlak gerçekliğine çarpışınızdır. İlm-i iktisadın pek mühim mensuplarının, kıyma makinesinden geçirdiği gencecik bilim emekçileri için ağzını açıp akademik kurullarda bir çift laf bile söylemeye tenezzül etmeyenlerdir. Neo-klasik itikada azıcık laf etmiş bir kısım meczubun, anasından emdikleri sütü burnundan getirenlerdir solcunun eskileri. Ve bunu “kutsal”, “evrensel” bilim aşkıyla yaptıklarını iddia eden Weimar sonrasının muştalayıcılarıdır.

Siz muhterem Mülkiyeliler’in pek çoğunun bildiği Murathan Mungan beyefendinin, yeni çiçeklenmiş oğlanlar için 1981 senesinde okuyup üflediği “yükselen değer muskası”nda belirttiği gibi (Mungan, 1997: 37):

Solcunun eskisinden
Sağcının yenisinden
İnenin gizlisinden
Sakla koru yarabbi

Yaşadıklarımızı bu kısacık yazıda anlatmamız mümkün değil elbette. Bu sebeple Alman feylozofunun “daha az acı” zılgıtına kendimizi yakın saymaktayız. Herhangi bir madde bağımlısının bağımlılığını birdenbire ortadan kaldıramazsınız. Onu öldürmemek için bunu yavaş yavaş yapmanız gerekecektir. Günümüzde 50. ve 35. madde tipindeki araştırma görevlilerini öldürmemek için görece iş güvencesi içeren bir kadro olan 33. madde statüsüne geçirirseniz, bağımlılığı bir nebze olsun hafifletmiş olursunuz. Aksi takdirde doktora eğitimi sonrası işine son verdiğinizde, her müzmin bağımlı gibi kısa sürede ölecektir. Bağımlının ihtiyacı kadro ve iş güvencesidir; bu sağlanamadığında krize girer ve bir daha çıkamaz.

Netice itibariyle muhterem Mülkiyeliler, toplumun bilgisine sahip olmayan “sosyal” bilimciler ne tarih bilincine sahip ne de gerçekliğin farkındadırlar.¹⁰ Her şey “tarihsel” olduğu gibi bilim de insanlık tarihinin uğraklarına göre biçim almaktadır. “Evrensel” bir bilim iddiası bütünüyle “skolastik”tir. Bu iddia, olsa olsa “yeni ortaçağ”ı çağırılmaktadır. 20. yüzyılın “cesur yeni dünya”sında yaşanan fenni ve ilmi ilerleme, ilmin her şeye kadir bir müsekkim olduğunu, her nevi sosyal, iktisadi ve kişisel hastalığımıza derman olduğunu öne sürmüştür. Her şeye kadir, her şeyi çözümleyebilen bir bilim, yeni ortaçağın, bilhassa sosyal bilimin yeni ortaçağının habercisi değil de nedir?

10 Buna ilginç bir örnek olarak, bir dönem iktisat şubesinde lisansüstü öğrencilerin seminerde çalışmak için “değer teorisi”, “tarih” mevzularını önermeleri üzerine bölüm başkanının verdiği ilginç yanıt verilebilir: “Daha güncel, iktisadın içinde mevzular çalışsanız daha iyi olur.”

ÖYLEYSE 150 SENELİK MEKTEBİN KALIN DUVARLARINA HAYKIRALIM!

Her düzeyde baskıya, yıldırma, dışlamaya, uzaklaştırmaya ve işten atılmaya rağmen, bilim insanlarının kadro ve iş güvencesinin esas alındığı, üretim alanlarının herkesle paylaşıldığı; insanı, eşitliği ve özgürlüğü merkezine koyan yeni bir dünya için bir kez daha haykıralım:

NON-SERVIAM!

BOYUN EĞMEYECEĞİZ!

Kaynakça

- Adorno, Theodor W. (1998) **Minima Moralia**, (Çeviren: Ahmet Doğukan ve Orhan Koçak) Metis Yayınları, İstanbul.
- Ardıç, Kaya (Ed.) (2004) **Post-Otistik: İktisada Eleştirel Bir Bakış**, (Çeviriler: Gökmen Tarık Acar) İFMC İktisat Dergisi, İstanbul.
- Ayhan, Ece (1999), **Bütün Yort Savul'lar**, İstanbul: YKY.
- Fine, Ben (2001), "Ekonominin Emperyalizmi Kuhncu Bir Devrim midir?", **Praksis**, Yaz, 3, s.154-184.
- Fine, Ben (2003) "İktisadi Emperyalizm ve Sosyal Bilimler: Gidişat, Engeller", **Toplum ve Bilim**, Kış, 95, s.43-60.
- Guerrin, Bernard (2003) "Piyasa ve İktisat Kuramı", **Birikim**, 170-171, s.34-37.
- Hardt, Michael ve Negri, Antonio (2003), **Dionysos'un Emeği: Devlet Biçiminin Bir Eleştirisi**, (Çeviren: Ertuğrul Başer) İletişim Yayınları, İstanbul.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Holokost> (Mayıs, 2007).
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Weimar_Cumhuriyeti (Nisan, 2007).
- Huberman, Leo (2002) **Feodal Toplumdan Yirminci Yüzyıla**, (Çeviren: Murat Belge) İletişim Yayınları, İstanbul.
- İnsel, Ahmet (2003) "Piyasaların İdeolojik İşlevi", **Birikim**, 170-171, s.21-27.
- Mungan, Murathan (1997), **Mürekkep Balığı**, Metis Yayınları, İstanbul.
- Özaktaş, Haldun (2003) "Ölçülebilen Ölçülmeyeni Kovar: Ekonomik Düşüncenin Fakirleşmesi Üzerine Bir Deneme", **Toplum ve Bilim**, Kış, 95, s.151-158.
- Schopenhauer, Arthur (1998) **Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar**, (Çeviren: Mustafa Tüzel) Kabalıcı Yayınları, İstanbul.